

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Torat emet

Abraham Josua Heschel

עשוהי מהרבא, לשה

Lemberg, 625 = 1865

חספ לש הדגהל שורד

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9406

מלכא עילאס לתוך העולמות והבן :

בפסוק

כי בא סוס פרעה ברכבו ופרשיו בים כו' ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים כו' דהנה באמת צעפת קריעת ים סוף היה הקיערוג של שר של ים מה שתנו אלו תאלו אך שהקב"ה ברוב רחמיו פתח להם עולמות הנגזרים ממחשבה הקדומה ומשם יומשך חסד לכרי' ובזירה ודין על מרכבות פרעה דהנה באמת כל הרינין נמתקין בשרשן ר"ל שעל ידי שמראין להם השורש ושם בהשורש הוא הכל טוב ונמתק וכן הרע כשמראין לפיו השורש ושם בהשורש אין לו שום מליחות וממילא כל הטוב עולה למעלה והרע נופל ומתבטל ויתפרדו כל פ'עלי און . אף אז בעת קריעת ים סוף הנביא הסי' כל המרכבה ופרשיו של פרעה אל עולם העליון היינו הים דלעילא והוא השורש אשר מיני' דינין מתערין ושם נמתקו ונפלו כי בהשורש שם לא ינודק רע אבל זה היה גם אף ששם אין קיערוג ועלמא דחירות והרע נופל ונתבטל הרע ישראל אף שהיו אז בבחי' השתוות עם המלרים אעפ"כ ניללו ומתנהג עמסה בחסד ח"ש כי בא סוס פרעה ברכבו ופרשיו אל תוך הים ר"ל כשראה פרעה ופרשיו השורש אשר הולכים עם הסי' אל הים עליון ושם עליהם את מי הים ר"ל השורש הטוב אשר נתגלה להם בזה נטבעו אבל ובני ישראל שהם משורש הטוב הלכו ביבשה בתוך הים ר"ל להם הים הליכה בתוך העולם העליון היינו ים דלעילא שמשם נמשך להם החירות והבן :

דרוש להגדה של פסח

מעשה

רבי אליעזר בן עזריה כו' שהיו מסובין כו' והיו מספרין ביציאת מצרים כל אותה הלילה עד כו' . ר"ל שהלדיקים הללו נתאספו יחד והיו מספרין ר"ל לשון ספיר ובהירות ע"י שהיו עוסקים בסיפור הנסים של יציאת מצרים בזה היו ממשיכין האר' וקרוש' לתוך הגלות הדומ' ללילה והיו מספרין ומאירין בסיפור מעשיה' עד שהשינו וקרבו יחד העליון הנעשה ע"י ק"ש של שמרית שאז נתייחד קוב"ה ושכינתיה :

יבור

מרי' כו' בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מלה ומרור מונחים לפניך דהנה באמת אף אם התינוק שואל בשאר ימות השנה נ"כ יכול האב להשיב לו כפי הכתוב בתורה אך דהתורה מורה לנו דכל ימות השנה אף אם יאמר האב לפני הבן סיפור יציאת מצרים לא יהיו הדברים מתיישבים בלב הבן ולא יכנסו באזניו כי זה תלוי באמונה ולא כל מוחא סביל דא . זה שכתבנו לנו התורה בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מלה ומרור מונחים לפניך ר"ל בליל פסח שאז מתגלה הארת המוחין ועל זה נרמזין המלה והמרור ובזו הלילה מתגלה אור השכל והאמת והאמונה חופף בלילה הזו על כל זרע ישראל ואז כשתשיב

לבך וסגרת לפניו כל הסיפור שלו בוודאי יכנסו דברי האב באזניו ויאמין ביציאת מצרים . אבל בשאר ימות השנה שאז החשכות נובר בעולם ואף אם ישיב האב ויניד להבין לא יקבל הבן :

עוד

שמעתי מאדומ"ר הרב על הא דסידר בעל הגדה בסדר של פסח רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם ולא לו ולפי שהוליא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר ואף אתה הקסה את שיניו כו' . ולכאורה הוא מחוסר הבנה דבשביל ששאל מה העבודה הזאת לכם יקרה רשע . אך שורש הדבר הוא כך דהנה ידוע מאת המכמים וזרונם לברכה דכל העולם ניזון בשביל חנינה ב' וחנינה בני די לו בקב חרובין כו' וכדי להראות לך מעלת הדיק אעתיק לך מה שמלאתי בספר מדרש תלפיות ביוזם ענין גדען באמצע הדיבור ח"ל אמר המאסף מכאן תראה מעלת הדיק לפני הקדוש ברוך הוא שממר העולם בנשיות ושיעבר לו כל הכרואים לעשות ראונו כו' והטעם שיהיו שהעולם נברא בשביל הדיק וכולם נבראו לזוות לו כפי שאמרנו החז"ל לכן מסר הקדוש ברוך הוא כל העולם כולו בידו ושיעברו תחתיו לקיים כל מה שינזר . ואלו הם יודעים עמי הא' לית בזה היו מעטרים את הדיק בכל יום עטרות זכב לו והיו מספיקים לו כל זרכו כי משלו ותם לו כעבדים המשמשין את המלך בתמים וארנוניות דעב שקנה נכסים עבדא דמאן נכסי דמאן ונמלא דהכל היו משל לדיק ובשבילו נברא ולו נתן הקדוש ברוך הוא הכל במתנה וכל מה שאוכלין ושותין עמי האריות במותרות ופוסקין מהלדיק גזילה היא בידם דבשלמא בשביל לשמש להלדיק בכל זרכו מה שאוכלין אינו גזול אלא לפי שהם כעבדים המשמשין את הרב שאוכלין ושותין והוא בנשות רבם עד כאן לשונו הרי לפניך דאם האדם מאמין בלדיק שהוא עובד ה' בשביל כל ישראל חכותו נחלק לכל זרע ישראל הנלרכים . אם כן אם היה דבר זה ברור בלבו אז בוודאי אף אם הוא בעלמו אינו יכול לעבוד את שמו ית' כראוי מחמת טרדת הבלי הזמן על כל פנים היו מחבר את עצמו אל הדיק ומתנהגו מנכסיו כיון דהוא ניזון בזכותו אך עיניו רואות דיש כמה רשעים בעולם אשר אמרו בלגבם מה בלע לנו בלרקה הדיק ובעבודתו אם הוא עובד את ה' לו לברו היתרון ואם כן כופר בעיקר הבריאה דהתורה בריאת כל העולמות הים הכל עבוד הדיק וכל העולם לא נברא אלא לשמשו והכל הם ענפים ולבזשים הליכים להלדיק . וכשהוא מרחיק את עצמו מן הדיק על כן נספר בעיקר הבריאה וברבר זה ניכר רשעתו שהוא כופר בברא שיעקר אללו ית' . וזה שכתב רשע מה אומר כו' שיהיה הרשע על ידי דיבורו שאומר ומתוך שאלתו ניכר מחשבתו הרעה ששואל מה העבודה הזאת לכם ח"ש בעל מסר הגדה לכם ולא לו דר"ל דהעבודה של לדיקים הוא להם לברס ולא לו שאין עבודתם מועיל לכל הכרואים וגם הוא בכלל

בכלל : וז"ש ולפי שהוליא ח"ע מן הכלל ע"ז ניכר שהוא
 נוסף בעיקר ושורש הבריאה שהכל נבראו בשביל הדיק :
 וז"ל וחק אהם הקסה את שינוי ר"ל דבאמת איסור להלדיק
 להתפאר בעלמו לאמור כלבו מעשי מניינים ומלילים על
 כל העולם ושואו נוחן עבדו מזון לכל הברואים וזכאת
 כל המעשים שהלדיק עושה הם מועטים בעיניו נגד חסדי
 השם אשר עשה עמו . אך לכל זאת הותרה הרצועה לפי
 הוראת שעה לעת הזאת להקשות שינוי של אותו רשע .
 ומתן לו הסנה רשות ללדיק הזה להתפאר כנגדו . וז"ש
 וחק אהם הקסה את שינוי ר"ל חק אהם הלדיק שאין ראוי
 לך להחזיק את עלמך בעיניך לגדול הדור ולומר בלבך
 שמעשיך זוכים לזרע ישראל והם ניזונים בזכותך וכל
 העולם לא נברא אלא בשבילך אבל נגד הרשע הזה ראוי
 אמת להתפאר ולומר לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי
 מצרים שכל הנסים והנאולה של מצרים הכל לא היה אלא
 בשבילי וכל מה שטרח הש"י בבריאת כל העולמות וכל
 הניסים והנאולות וסיר החזקה אשר עשה הש"י עמו הכל
 לא היה אלא בשבילי . אבל לא לך ולאו היית הם לא היית
 נגאל ואתה ניללת בזכותי והבן ודפח"ח

מתחלה

עובדי ע"ז היו אבותינו ועכשיו קרבנו
 המקום לעבודתו . ר"ל דהנה הכוונה בזה
 המפור דבאמת בליה זו אנו מודין ומשבחין לשמו י"ת
 מניינים כל הרע עובדי ע"ז והנה מי שהוא לדיק מעיקרו
 אחר לא טעם טעם חטא לעולם ופוס איסור זה אינו יכול
 לזאת הרע כי איך יכול האדם להעיד על דבר שלא עמד
 בו ולא טעם אותה אבל מי שהוא בעל עבירה ואח"כ שב
 מן חטאו ומיאם ברע ובחר ומדבק בטוב זה יכול להעיד על
 טובו ולתאום ברע מחמת שטעם כבר כל התענוגים ועכשיו
 חזרה בשכלו שהכל נאם והכל כמו שכתבו המפרשים דלכן
 גלגלה התלך ע"ה היה יכול לומר הכל הבל מחמת שהוא ה"י
 נתן על כל העולם ולא חסר לעלמו כל תענוג ואעפ"כ הבין
 שכלו הן שהכל הבל וז"ש מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו
 ואל עכ"כ הכניי טעמו טעם איסור ואבותינו היו עובדי
 ע"ז ואעפ"כ הבינו בשכלם ומתאם ברע ועכשיו קרבנו
 המקום לעבודתו וזה שמספי הכתוב האריך הוא ית' לירך
 את הכניי ובהר באברהם ואח"כ נולד יצחק ואח"כ היו עוד
 מעט סינים לזה הוליד יצחק את יעקב ואת עשיו ונתן
 לקב"ה לעשו את הר שער ואח"כ היה עדיין עוד סינים
 אחריו לירד למצרי' ושמה נתלבנו הכניי ונלרפו כלרוף כסף :

ברוך

שומר הבטחתו לישראל שהקב"ה חישב את הקץ
 לעשות כמה שאמר לאברהם אבינו ע"ה ידוע
 דמע כי גר יהיה זרעך כו' ואח"כ ילאו ברכוש גדול והיה
 שמעדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד כו' דהנה
 הרמב"ם תקשה מה היה פרעה חייב על שהיה ישראל אלא

בגלות הלא כך נזר הקב"ה צבית בין הצתרים ידוע מדע
 כי גר יהיה זרעך כו' ומירץ דבשלמא אם היה הגורס על
 איש פרטי תחת אומה זו יהיה זרע ישראל בגלות אז היה
 פרעה לדיק ונקי מעון ולא היה מניע לו שום עונש ע"ז
 אבל כיון שהגזירה היה סתם שהיו ישראל בגלות ולא
 פירש הש"י חזוה אומה ישלחו בננסת ישראל אי"כ כל
 אחד יכול להתגלל ולא לשעבד עם ישראל כיון שאפשר
 ע"י אחר ופרעה הרשע עשה מרצונו ושעבד עמהם לך
 נעשו . והראב"ד ז"ל תי' כפשוטו דהקב"ה משגיח לגוים
 ויאלצם שהקב"ה אינו נפרע מן האומה עד שיתמלא מאמה
 וזוה שסיו ישראל תחתם נתמלא מאחס ונעשו : והנה
 המפרשים תיראו על הא דלא היו ישראל במצרים רק רדו
 שנה והמירה צבית בין הצתרים היו שומשך הגלות ח"ו
 שנה והתירון דקושי ששיעבוד השלים הגלות ח' שנה .
 או דגזירה זו התחילה משולד יצחק והשל"ה חיר' דבבן
 אדם הדיבור אינו כלום כי התעיק עיניך בו ואינו ואין
 נגמר גזירתו אלא כשנעשה הדבר בפועל : אבל בהש"י
 ב"ה וז"ש דדיבורו חשוב כמעשה . ומיד כשעלה בראונו על
 חזה דבר אז מיד חשוב כמעשה כיון שנעשה בכחו י"ת ומה
 שעלה בראונו לפניו י"ת הגזירה של גר יהיה זרעך ארבע
 מאות שנה נחשב כאלו נעשה לך אל תחמה מה שנחסר
 מן ק"ץ שנה מהגלות : וזוה נתיישב המדרש רבה על פסוק
 ההוא אמר ולא יעשה זה קאי על גזירה של כי גר יהי זרעך
 כו' ועינו אותו ארבע מאות שנה גזירה זו חק שאמר הש"י
 אעפ"כ לא נעשה : אבל מה שהבטיח ואח"כ ילאו ברכוש
 גדול ההוא דיבר ולא יקימנה בתמי' ובדחי' יקיים הש"י
 דברו כאשר הבטיח ולכאורה הוא מחוסר הבנה וכי משא
 פנים יש בדבר שמקלחו יהי בטל ומקלח דברו יהי קיים :
 ועפ"י ה"ל יובן דבשלמא הגזירה של ד' מאות שנה כיון שאמר
 הש"י לאברהם ידוע מדע וכו' מיד האמירה נחשבה למעשה :
 ח"ש ההוא אמר ולא יעשה ר"ל הלא אלא הקב"ה אין הבדל
 כלל בין אמירה למעשה לך אל תחמה ע"ז שנחסר מן
 הת' שנה כיון שכבר היה הגלות אלא הש"י צכח ועבור
 זה גם הדיבור של הש"י שהבטיח ואח"כ ילאו ברכוש גדול
 לריך ד"כ לקיים לכניי : ח"ש ודיבר ולא יקימנה בתמי' ח"ש
 בעל הגדה : ברוך שומר הבטחתו לישראל כו' שקיים הבטחתו
 מהשבטיח לנו ואח"כ ילאו כו' חק שהגזירה של ת' שנה לא
 נגמר בשלימות : וע"ז אמר שהקב"ה חישב את הקץ ר"ל
 מנין של ק"ץ שנחסר : חישב לעשות בזה גשם המחשבה
 כמעשה וכדבר השל"ה ז"ל . ח"ש והיא שמעדה לאבותינו
 ולנו כו' שלא אחד ר"ל שלא נזר על אדם פרטי אלא סתם
 על כלל האומות לך הקב"ה מלינו מידם ועשה נקמה בסם
 על שהעזו פניהם לשעבד כמ"ם הרמב"ם ז"ל
 והבן :